

Abolicjonizm

Autor: **George H. Smith**

Źródło: libertarianism.org

Tłumaczenie: **Tomasz Kłosiński**

Tekst pochodzi z [The Encyclopedia of Libertarianism](#) (2008)

[Abolicjonizm](#) jest pojęciem określającym radykalne skrzydło amerykańskiego ruchu antyniewolniczego w XIX wieku. W Stanach Zjednoczonych czołowym abolicjonistą był [William Lloyd Garrison](#), niestrudzony mówca, pisarz, organizator i wydawca, który w styczniu 1831 roku założył swoje wpływowe czasopismo „The Liberator”.

Abolicjonizm wyróżniał się sprzeciwem wobec gradualizmu. [Thomas Jefferson](#) i inni gradualiści, choć potępiali niewolnictwo jako potworne zło, uważali, że powinno być ono stopniowo znoszone przez wiele lat, tak aby zmniejszyć szkodliwe skutki dla rolniczego południa Stanów Zjednoczonych. Co więcej, wielu gradualistów uważało, że Afroamerykanie nie mogą być skutecznie zasymilowani w amerykańskim społeczeństwie. Popierali oni politykę znaną jako „kolonizacja”, która zakładała, że uwolnieni niewolnicy będą przewożeni do kolonii za oceanem.

Garrison i jego zwolennicy, tacy jak [Wendell Phillips](#), byli zaciekłymi krytykami nie tylko gradualizmu i kolonizacji, ale także uprzedzeń rasowych, które były wszechobecne wśród wielu zwolenników tych idei. W związku z tym domagali się równych praw obywatelskich i politycznych dla Afroamerykanów.

Znaczenie abolicjonizmu w historii myśli libertariańskiej polega na tym, że kładzie on nacisk na prawo do samoposiadania. Garrison twierdził, że prawo niewolnika do samego siebie jest „nadrzędne wobec wszelkich innych roszczeń”¹. Dlatego względy utilitarne, na przykład wpływ, jaki abolicja może mieć na gospodarkę Południa, nie powinny przeważać nad moralnym prawem niewolnika do posiadania samego siebie. Ten moralny argument miał zasadnicze znaczenie

¹ William Lloyd Garrison, [The Infidelity of Abolitionism](#) (New York: American Anti-Slavery Society, 1860), [w:] William and Jane Pease (red.), *The Antislavery Argument*, (Indianapolis, IN: Bobbs-Merrill, 1965), s. 129.

dla postulatu natychmiastowego zniesienia niewolnictwa. Abolicjoniści wiedzieli, że wykorzenie niewolnictwa będzie wymagało czasu, nawet w najlepszych okolicznościach, ale nalegali, by żadne pragmatyczne względy nie wzięły góry nad moralnym prawem do samoposiadania.

Ten nacisk na zasady autowłasności dobrze ilustruje określenie *manstealer* (ang. złodziej ludzi), które często stosowano wobec właścicieli niewolników. Abolicjoniści postrzegali niewolnictwo jako kradzież na wielką skalę, ponieważ właściciel niewolnika wywłaszczał go z tego, co należało do niego – a mianowicie z jego ciała, pracy oraz jej owoców. Ten argument przywoływano również podczas wielu debat na temat biblijnego spojrzenia na niewolnictwo. Kiedy abolicjoniści (z których wielu było głęboko religijnymi ludźmi) byli zmuszani do cytowania biblijnych nakazów przeciwko niewolnictwu, często odwoływali się do przykazania „Nie będziesz kradł”.

Chociaż stanowili oni niewielką mniejszość, nawet w tych północnych stanach, gdzie niewolnictwo zostało już zdelegalizowane, ich wpływ był znaczny. Wprawdzie wszyscy abolicjoniści byli zdecydowanie przeciwni niewolnictwu, ale w tym stosunkowo niewielkim ruchu istniało wiele nurtów i krzyżujących się tendencji, z których niektóre do dziś zachowały swoje teoretyczne znaczenie.

Główna wewnętrzna debata dotyczyła konstytucyjności niewolnictwa. Garrison twierdził, że ponieważ [Konstytucja USA](#) sankcjonowała niewolnictwo, była ona „paktem ze śmiercią” i „przymierzem z piekłem”², dlatego jego zwolennicy sprzeciwiali się jakiegokolwiek strategii angażowania się w politykę wyborczą jako środka do zakończenia procederu niewolnictwa. Ich zdaniem konsekwentny abolicjonista nie mógł sprawować urzędu politycznego, ponieważ wymagałoby to złożenia przysięgi na wierność Konstytucji.

Odmienny pogląd wyrażał radykalny libertarianin i abolicjonista [Lysander Spooner](#), który napisał liczne traktaty broniące stanowiska, że Konstytucja Stanów Zjednoczonych, interpretowana w ramach [prawa naturalnego](#), nie daje prawnego uzasadnienia dla niewolnictwa. Chociaż Spooner sprzeciwiał się politycznym strategiom zniesienia niewolnictwa z innych powodów – był w gruncie rzeczy anarchistą – jego argumenty wywarły wpływ na [Lewisa](#) i [Arthura Tappanów](#), [Gerrita Smitha](#) i innych abolicjonistów, którzy działali w [Partii Wolności](#) (zorganizowanej w 1839 roku). Garrison, oprócz odrzucenia strategii politycznych, był [pacyfista](#), nieaprobującym przemocy jako środka walki z niewolnictwem. Spooner i inni abolicjoniści nie zgadzali się z Garrisonem również

² William Lloyd Garrison, [“The American Union”](#), *The Liberator*, January 10, 1845.

w tej kwestii; uważali, że przemoc może być legalnie użyta w samoobronie. W rzeczy samej, w 1858 roku Spooner opublikował obszerny tekst pt. *Plan zniesienia niewolnictwa* ([A Plan for the Abolition of Slavery](#)), w którym zachęcał uzbrojonych abolicjonistów do infiltracji Południa, wyzwolenia niewolników i wzniesienia powstań. Po uzyskaniu wolności niewolnicy mieli otrzymać zwrot majątków swoich byłych właścicieli. Niektórzy historycy uważają, że plan Spoonera mógł mieć wpływ na nieudany [atak Johna Browna](#) na zbrojownię w Harper's Ferry w Wirginii w październiku 1859 roku.

Inny interesujący rozłam w ruchu abolicjonistycznym został spowodowany przez argument Garrisona, że wolne stany powinny odłączyć się od Unii i w ten sposób ułatwić niewolnikom ucieczkę z Południa. (Motto *Żadnej unii z posiadaczami niewolników* przez wiele lat zdobiło pierwszą stronę „The Liberator”). Jednakże, jak Garrison później wyjaśnił, kiedy odłożył na bok swój pacyfizm, by wesprzeć Północ podczas wojny secesyjnej, prawo do secesji dotyczyło stanów motywowanych słuszną sprawą, więc Południe nie miało tego prawa i mogło zostać zmuszone do ponownego przyłączenia do Unii.

Również w tym wypadku Lysander Spooner okazał się być najbardziej niepokornym wśród abolicjonistów. W trzech broszurach noszących tytuł *Nie zdrada. Konstytucja bez autorytetu* ([No Treason: The Constitution of No Authority](#)) bronił on prawa południowych stanów do secesji, pomimo swojego zdecydowanego sprzeciwu wobec niewolnictwa. Spooner przedstawił również ekonomiczną interpretację przyczyn wojny secesyjnej, umniejszając jednocześnie rolę niewolnictwa w wywołaniu tego konfliktu.

Dalsza lektura

William Lloyd Garrison, *Documents of Upheaval: Selections from William Lloyd Garrison's „The Liberator”, 1831–1865*, Truman John Nelson (red.), Hill & Wang, New York 1966.

Harry Jaffa, *A New Birth of Freedom: Abraham Lincoln and the Coming of the Civil War*, Rowman & Littlefield, Lanham 2000.

Louis Ruchames (red.), *The Abolitionists; A Collection of Their Writing*, Putnam, New York 1963.

Lysander Spooner, *No Treason: The Constitution of No Authority*, L. Spooner, Boston 1867.